

Дело C-604/20**Резюме на преюдициалното запитване съгласно член 98, параграф 1 от
Процедурния правилник на Съда****Дата на постъпване в Съда:**

16 ноември 2020 г.

Запитваща юрисдикция:

Bundesarbeitsgericht (Германия)

Дата на акта за преюдициално запитване:

24 юни 2020 г.

**Ответник в първоинстанционното производство, въззиваем и
жалбоподател в производството по ревизионно обжалване:**

ROI Land Investments Ltd.

**Ищец в първоинстанционното производство, въззивник и ответник в
производството по ревизионно обжалване:**

FD

Предмет на главното производство

Международна компетентност на съдилищата, определяне на приложимото национално право

Предмет и правно основание на преюдициалното запитване

Тълкуване на правото на Съюза, член 267 ДФЕС

Преюдициални въпроси

1. Трябва ли член 6, параграф 1 във връзка с член 21, параграф 2 и с член 21, параграф 1, буква б), подточка i) от Регламент (ЕС) № 1215/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2012 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (наричан по-нататък

- „Регламент „Брюксел Ia“) да се тълкува в смисъл, че работник или служител може да предяви иск срещу юридическо лице, което не е негов работодател и няма местоживеене в държава членка по смисъла на член 63, параграф 1 от Регламент „Брюксел Ia“, което обаче въз основа на договор за гарантиране изпълнението на финансови задължения отговаря пряко пред работника или служителя за претенции, произтичащи от индивидуален трудов договор с трето лице, в съдилищата по мястото, където или откъдето работникът или служителят обичайно полага трудовата си дейност по трудовото правоотношение с третото лице, или в съдилищата по мястото, където последно е осъществявал такава дейност, при положение че без договора за гарантиране изпълнението на финансови задължения трудовият договор с третото лице нямаше да бъде сключен?
2. Трябва ли член 6 от Регламент „Брюксел Ia“ да се тълкува в смисъл, че резервата по член 21, параграф 2 от Регламент „Брюксел Ia“ изключва прилагането на съществуващо съгласно националното право на държавата членка правило за компетентност, което дава възможност на работника или служителя да предяви иск срещу юридическо лице, което при обстоятелства като описаните в първия въпрос отговаря пряко пред работника или служителя за претенции, произтичащи от индивидуален трудов договор с трето лице и като „правоприемник“ на работодателя може да бъде съден от съда по обичайното място на работа, ако такава компетентност не може да бъде учредена на основание на член 21, параграф 2 във връзка с член 21, параграф 1, буква б), подточка i) от Регламент „Брюксел Ia“?
 3. При отрицателен отговор на първия въпрос и утвърдителен отговор на втория въпрос:
 - а) Трябва ли член 17, параграф 1 от Регламент „Брюксел Ia“ да се тълкува в смисъл, че понятието „професия“ обхваща дейността като наето лице по трудово правоотношение?
 - б) При утвърдителен отговор трябва ли член 17, параграф 1 от Регламент „Брюксел Ia“ да се тълкува в смисъл, че договор за гарантиране на изпълнението на финансови задължения, въз основа на който юридическо лице отговаря пряко за претенции на работник или служител, произтичащи от индивидуален трудов договор с трето лице, представлява договор, който е сключен от работника или служителя за цел, която може да се приеме, че е в рамките на неговата професия?
 4. Ако в отговор на горните въпроси запитващата юрисдикция има международна компетентност за разрешаване на спора:

- а) Трябва ли член 6, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 593/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 17 юни 2008 година относно приложимото право към договорни задължения („Рим I“) да се тълкува в смисъл, че понятието „професия“ обхваща дейността като наето лице по трудово правоотношение?
- б) При утвърдителен отговор трябва ли член 6, параграф 1 от Регламент „Рим I“ да се тълкува в смисъл, че договор за гарантиране на изпълнението на финансови задължения, въз основа на който юридическо лице отговаря пряко за претенции на работник или служител, произтичащи от индивидуален трудов договор с трето лице, представлява договор, който е сключен от работника или служителя за цел, която може да се приеме, че е в рамките на неговата професия?

Посочени разпоредби от правото на Съюза

Регламент (ЕС) № 1215/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2012 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 351, 2012 г., стр. 1, наричан по-нататък „Регламентът „Брюксел Ia“), и по-специално членове 17, 18, 20 и 21

Регламент (ЕО) № 593/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 17 юни 2008 година относно приложимото право към договорни задължения (Рим I) (ОВ L 177, 2008 г., стр. 6, наричан по-нататък „Регламент „Рим I“), и по-специално член 6

Цитирани разпоредби от националното право

Arbeitsgerichtsgesetz (Закон за съдилищата, разглеждащи трудови спорове, наричан по-нататък „ArbGG“), и по-специално членове 3 и 48

Кратко представяне на фактите и производството

- 1 Ответникът е дружество, което сключва по занятие сделки с недвижими имоти. Седалището на неговото централно управление се намира в Канада. От края на септември 2015 г. ищецът, който има местоживееене в Германия, е нает от ответника въз основа на „service agreement“ (договор за предоставяне на услуги) като „deputy vice president investors relations“ (заместник изпълнителен директор „Връзки с инвеститорите“) и отговаря предимно за намиране и осигуряване на инвеститори за сделките с недвижими имоти на ответника. Тъй като по тяхно мнение е налице несигурност относно въпроса какъв е статуса на ищеца с оглед на неговата заетост, страните решават да „прехвърлят“ договорното отношение към швейцарско дружество, което

предстои да бъде учредено. В средата на ноември 2015 г. те постигат взаимно съгласие относно прекратяването с обратна сила на „service agreement“ (договора за предоставяне на услуги). В придружително писмо на ищеца се посочва, че той подписал споразумението за прекратяване на трудовото правоотношение, при условие че бъде сключено еквивалентно споразумение във връзка с договор за управление на подлежащото на учредяване швейцарско дружество.

- 2 На 14 януари 2016 г. ответникът учредява дъщерно дружество по швейцарското право, R Swiss AG. На 12 февруари 2016 г. ищецът сключва с R Swiss писмено трудов договор за извършване на дейност като негов директор. Съгласно този трудов договор ищецът трябва да получи първоначална премия в размер на 170 000 щатски долара (USD), както и месечно възнаграждение в размер на 42 500 USD. Първоначалната премия е предназначена да покрие трудовото възнаграждение на ищеца за четири месеца.
- 3 Също на 12 февруари 2016 г. страните подписват „patron agreement“ (в съответствие с възприетата от страните терминология наричан по-нататък „договор за гарантиране изпълнението на финансови задължения“). В него е посочено следното:
 - „§ 1

R учредява дъщерното дружество R Swiss AG [,] за целите на продажбите в Европа. Директорът е ръководен орган, натоварен с управлението на това предприятие. В съответствие с посоченото, R декларира следното:
 - § 2

R носи пълната отговорност за изпълнението на задълженията във връзка с договорите на R Swiss AG, сключени въз основа на сътрудничеството на неговия директор с R Swiss AG.“
- 4 На 1 април 2016 г. ищецът и R Swiss сключват нов трудов договор, който заменя предишния и в който страните се споразумяват — при иначе по същество еднакви договорни условия — относно плащането на първоначална премия в размер на 255 000 USD. Подобно на предишния, този трудов договор също се урежда от швейцарското право.
- 5 На 11 юли 2016 г. R Swiss съобщава на ищеца, че прекратява трудовия договор.
- 6 С решение от 2 ноември 2016 г. Arbeitsgericht Stuttgart (съд по трудовоправни спорове, Щутгарт, Германия) установява незаконосъобразността на това едностранно прекратяване на трудовия договор и осъжда R Swiss да заплати на ищеца 255 000 USD като

първоначална премия и 212 500 USD като възнаграждение за периода от април до август 2016 г. Това решение влиза в сила, но R Swiss не изпълнява задължението си за плащане.

- 7 В началото на март 2017 г. срещу R Swiss е открито производство по несъстоятелност . В началото на май 2017 г. това производство е прекратено поради недостатъчност на масата на несъстоятелността.
- 8 В главното производство, на основание на договора за гарантиране изпълнението на финансови задължения ищецът иска от ответника да заплати дължимите от R Swiss суми съгласно посоченото по-горе решение на Arbeitsgericht Stuttgart. Освен това той претендира обезщетение за неизпълнение на задължение за плащане на други трудови възнаграждения в размер на общо 595 000 USD, които му се полагат за периода от септември 2016 г. до ноември 2017 г. въз основа на трудовото правоотношение с R Swiss.
- 9 Искът е отхвърлен от първата съдебна инстанция с мотива, че германските съдилища не разполагат с международна компетентност. Въззивният съд обаче приема, че германските съдилища по трудовоправни спорове са компетентни да разгледат спора и уважава първоначалното искане в първоинстанционното производство. С подадената пред запитващата юрисдикция ревизионна жалба ответникът иска да се потвърди първоинстанционното съдебно решение.

Кратко представяне на мотивите за преюдициалното запитване

- 10 Уважаването на ревизионната жалба зависи в голяма степен от обстоятелството дали германските съдилища разполагат с международна компетентност. Тази компетентност може да произтича, на първо място, от член 21, параграф 2 във връзка с член 21, параграф 1, буква б), подточка i) от Регламента „Брюксел Ia“ (първи въпрос), на второ място, от член 48, параграф 1а във връзка с член 3 от ArbGG, като обаче е неясна приложимостта на тази национална разпоредба (втори въпрос), и на трето място, от член 18, параграф 1 от Регламента „Брюксел Ia“, в случай че ищецът в първоинстанционното производство може да бъде разглеждан като „потребител“ по смисъла на тази разпоредба (трети въпрос). Ако германските съдилища действително са компетентни, възниква и въпросът кое национално право трябва да се приложи към договора за гарантиране изпълнението на финансови задължения (четвърти въпрос).

По първия въпрос

- 11 Съгласно член 66, параграф 1 от Регламент „Брюксел Ia“ същият е приложим *ratione temporis*, тъй като искът е предявен през март 2017 г., т.е. след 10 януари 2015 г. Съгласно член 1, параграф 1, първо изречение от този

регламент същият е приложим и с оглед на неговото материално приложно поле.

- 12 Налице е привръзка с чужбина, която е винаги необходима, за да се приложи Регламент „Брюксел Ia“, тъй като ответникът е чуждестранно дружество, което няма седалище в Германия. Според констатациите на въззивния съд централното управление на ответника по смисъла на член 63, параграф 1, буква б) от Регламент „Брюксел Ia“ се намира в Канада. Освен това страните единодушно приемат, че там се намира и неговото седалище по устав по смисъла на член 63, параграф 1, буква а) от Регламент „Брюксел Ia“.
- 13 Тъй като ответникът няма местоживеене в държава членка, международната компетентност на германските съдилища се определя съгласно член 6, параграф 1 от Регламент „Брюксел Ia“, който препраща към правото на държавите членки, но не засяга изрично определени правила за компетентност на Регламент „Брюксел Ia“. Член 6, параграф 2 е без значение в настоящия случай, тъй като в германските разпоредби относно за компетентността на съдилищата не се прави разграничение в зависимост от гражданството.
- 14 Не е налице изключителна компетентност съгласно членове 24 или 25 от Регламент „Брюксел Ia“. Член 26 от Регламент „Брюксел Ia“ също е без значение, тъй като във всички инстанции ответникът се позовава на липсата на компетентност на германските съдилища.
- 15 Възможно е обаче да се учреди компетентност съгласно член 21, параграф 2 във връзка с член 21, параграф 1, буква б), подточка i) от Регламент „Брюксел Ia“. В това отношение трябва да се изясни дали тези разпоредби са приложими и ако ответникът, както в настоящия случай, всъщност не е самият работодател, но на основание договора за гарантиране изпълнението на финансови задължения отговаря за насочените срещу работодателя претенции, произтичащи от трудов договор, при положение че без този договор за гарантиране изпълнението на финансови задължения трудовият договор нямаше да бъде сключен.
- 16 Запитващата юрисдикция приема, че сключеният между ищеца и R Swiss трудов договор е „индивидуален трудов договор“ по смисъла на глава II, раздел 5 („Компетентност при индивидуални трудови договори“) от Регламент „Брюксел Ia“. Произтичащи от този трудов договор претенции обаче са само косвено предмет на главното производство. Претенциите на ищеца срещу ответника произтичат от договора за гарантиране изпълнението на финансови задължения от 12 февруари 2016 г.
- 17 Съгласно член 2 от договора за гарантиране изпълнението на финансови задължения ответникът е поел „пълната отговорност за изпълнението на задълженията във връзка с договорите“, които ищецът сключва с R Swiss с оглед на дейността си като директор. Запитващата юрисдикция разбира този

договор в смисъл, че ответникът е поел спрямо ищеца правно обвързващо задължение да обезпечи финансово дружеството R Swiss, така че то да може действително да изпълни финансовите си задължения спрямо ищеца. Следователно в случая договорът за гарантиране изпълнението на финансови задължения е едностранен договор, който е сравним с договора за поръчителство или с предоставянето на гаранция. Този договор, поне в случая на — доказана посредством производството по несъстоятелност на R Swiss — неплатежоспособност на дружеството, в чиято поза е сключен той, може да обоснове обективната отговорност, от която ищецът може да черпи права, без да е необходимо да е правил предварително безуспешен опит за ангажиране на отговорността на R Swiss.

- 18 Ответникът обаче не е заместил R Swiss в правното му положение на работодател. Дори и да е дружество майка на R Swiss, ответникът не упражнява работодателска власт спрямо ищеца.
- 19 До този момент Съдът не е разглеждал въпроса дали в такъв случай е приложим член 21, параграф 2 от Регламент „Брюксел Ia“. Също така отговорът на въпроса не е толкова ясен, че да не оставя място за никакво разумно съмнение.
- 20 В германската правна доктрина отчасти се приема, че за страните по трудов договор не съществуват други компетентни съдилища, освен изрично предвидените в членове 20—23 от Регламент „Брюксел Ia“. Според други автори поначало не е изключена възможността тези разпоредби да могат да се прилагат и ако бъде предявен иск срещу трето лице с цел правната защита на права, произтичащи от трудово правоотношение.

По втория въпрос

- 21 Запитващата юрисдикция приема, че съгласно националното право германските съдилища разполагат с международна компетентност. Местната компетентност на Arbeitsgericht следва от член 48, параграф 1a във връзка с член 3 от ArbGG, съгласно който спорът е подсъден на съда, в чийто съдебен район работникът или служителят обичайно осъществява трудовата си дейност, дори ако искът е насочен не срещу самия работодател, а срещу неговия правопреемник. Съгласно практиката на запитващата юрисдикция понятието „правопреемник“ следва да се тълкува разширително и обхваща също случай на отговорност, произтичаща от договор за гарантиране изпълнението на финансови задължения, който е сравним с договора за поръчителство. Съгласно германското право учредената по този начин местна компетентност подсказва международната компетентност; тоест местно компетентният съд по правило се счита, че е и международно компетентен.

- 22 Не е ясно обаче дали член 48, параграф 1а от ArbGG може да се прилага наред с предвидените в член 20 и сл. от Регламент „Брюксел Ia“ правила за компетентност.
- 23 Съгласно практиката на Съда разпоредбите, съдържащи се в раздел 5, глава II от Регламент „Брюксел Ia“, имат не само специален, но и изчерпателен характер (решения от 14 септември 2017 г., Nogueira и др., C-168/16 и C-169/16, EU:C:2017:688, т. 51, както и от 21 юни 2018 г., Petronas Lubricants Italy, C-1/17, EU:C:2018:478, т. 25). Според Съда в рамките на обхвата си членове 20—23 от Регламент „Брюксел Ia“ уреждат изчерпателно възможната компетентност по дела относно индивидуални трудови договори. Обстоятелството, че тълкуването на тези правила е задача на Съда, гарантира тяхното единно прилагане във всички държави членки. По този начин се позволява на ищеца да може лесно да определи правораздавателния орган, пред който може да предяви иск, а на ответника да може разумно да предвиди правораздавателния орган, пред който срещу него може да бъде предявен иск (вж. решение от 10 април 2003 г., Pugliese, C-437/00, EU:C:2003:219, т. 16).
- 24 В този контекст от гледна точка на запитващата юрисдикция, има някои доводи в подкрепа на извода, че някои национални правила за компетентност не могат да се прилагат наред с член 21, параграф 2 от Регламент „Брюксел Ia“, дори ако те са благоприятни за работника или служителя. Този извод обаче не е толкова еднозначен, че да не оставя място за никакво разумно съмнение.

По третия въпрос

- 25 Ако Съдът отговори отрицателно на първия въпрос и утвърдително на втория въпрос, от решаващо значение е обстоятелството дали по отношение на предявяването на претенции, произтичащи от договора за гарантиране изпълнението на финансови задължения ищецът трябва да се счита за „потребител“ по смисъла на чл. 18, параграф 1 от Регламент „Брюксел Ia“ (както е приел въззивният съд). Съгласно тази разпоредба, към която препраща и член 6, параграф 1 от Регламент „Брюксел Ia“, потребител може да предяви иск срещу другата страна по договора или в съдилищата на държавата членка, в която тази страна има местоживеене, или независимо от местоживеенето на другата страна — в съдилищата по мястото, където има местоживеене потребителят.
- 26 Материалното приложно поле на член 18, параграф 1 от Регламент „Брюксел Ia“ следва от член 17 от Регламент „Брюксел Ia“. Договорът за гарантиране изпълнението на финансови задължения от 12 февруари 2016 г. представлява „договор“ по смисъла на тази разпоредба. Не е ясно обаче дали в настоящия контекст ищецът следва да се счита за „потребител“. Съгласно член 17, параграф 1 от Регламент „Брюксел Ia“ той трябва да е лице,

сключило договор за цел, която може да се приеме, че е извън неговата търговска дейност или професия.

- 27 Дали договорът за гарантиране изпълнението на финансови задължения е договор, който се отнася до професията на ищеца, зависи от обстоятелството дали понятието „професия“ обхваща само дейности като самостоятелно заето лице или включва и дейност като наето лице, по-специално заетост по трудово правоотношение. Както изглежда, досега Съдът не се е произнасял по този тълкувателен въпрос. Отговорът на въпроса е спорен.
- 28 Някои автори приемат, че под „професия“ по смисъла на член 17, параграф 1 от Регламент „Брюксел Ia“ следва да се разбира само дейност като упражняващо (свободна) професия самостоятелно заето лице. Следователно договори, които работник или служител сключва във връзка с професията си, биха могли на практика да се считат за потребителски договори. Според другото застъпвано становище работникът или служителят не е потребител по смисъла на правото на Съюза, така че и член 17 от Регламент „Брюксел Ia“ не е приложим по аналогия за искове, които са предявени от работник или служител и от работодателя.
- 29 Правилното тълкуване на член 17, параграф 1 от Регламент „Брюксел Ia“ по отношение на понятието „професия“ не е толкова очевидно, че да не оставя място за никакво разумно съмнение.
- 30 Текстът на разпоредбата не предоставя еднозначен отговор. На немски език понятието „beruflich“ (преведено на български в Регламента като „професия“) обхваща, както в общия езиков смисъл, така и в неговото правно значение, всяка постоянна дейност за създаване и поддържане на условия за живот и следователно, както дейност като самостоятелно заето лице, така и дейност като наето по трудов договор лице. Въз основа на текста на френски и на английски език не се стига до различен извод.
- 31 Освен това, според запитващата юрисдикция са изпълнени условията на член 17, параграф 1, буква в) от Регламент „Брюксел Ia“. Налице е случай, в който лицето, сключило договор с потребителя, „насочва“ търговските си или професионални дейности към държавата членка, където потребителят има местоживеене, и договорът попада в обхвата на тези дейности.
- 32 Понятието „насочване“ предполага, че търговецът трябва да е изразил волята си да установи търговски отношения с потребителите на една или няколко държави членки, включително тази, където потребителят има местоживеене (вж. решение от 7 декември 2010 г., Pammer и Hotel Alpenhof, C-585/08 и C-144/09, EU:C:2010:740, т. 80 и сл.). Според констатациите на въззивния съд случаят е такъв, тъй като ответникът използва ищеца за осигуряване на инвеститори за своите проекти с недвижими имоти на европейския пазар, включително в Германия. Според запитващата юрисдикция обстоятелството, че договорът за гарантиране изпълнението на

финансови задължения не представлява сделка с недвижим имот, е без значение. Достатъчно е, че договорът попада в обхвата на упражняваната търговска дейност. По принцип това включва и набирането на персонал за осъществяването на търговската дейност.

По четвъртия въпрос

- 33 Ако германските съдилища имат международна компетентност, разрешаването на спора зависи от обстоятелството дали германското материално право се прилага към договора за гарантиране изпълнението на финансови задължения. Това пък зависи от обстоятелството дали договорът за гарантиране изпълнението на финансови задължения е „потребителски договор“ по смисъла на член 6 от Регламент „Рим I“, тоест договор, сключен от страните с цел, която може да се смята, че е извън рамките на занятието или професията на ищеца.
- 34 Съгласно член 28 от Регламент „Рим I“ този регламент е приложим *ratione temporis*, тъй като договорът за гарантиране изпълнението на финансови задължения е сключен след 17 декември 2009 г. Този договор има привръзки с правопорядъците на различни държави (член 1, параграф 1 от Регламент „Рим I“), тъй като местоживеенето на ищеца и седалището на ответника са в различни държави. Не е налице избор на приложимо право по смисъла на член 3 от Регламент „Рим I“.
- 35 Без да се засягат разпоредбите на членове 5—8 от Регламент „Рим I“, приложимото право при липса на избор се определя съгласно член 4 от този регламент. От разпоредбите в членове 5—8 от Регламент „Рим I“, които в това отношение имат предимство пред член 4, се взема предвид само наличието на „потребителски договор“ по смисъла на член 6, параграф 1 от този регламент. Член 8 от Регламента не е от значение, тъй като договорът за гарантиране изпълнението на финансови задължения е правна сделка със собствена стойност, която е отделна от трудовия договор.
- 36 Съгласно член 6, параграф 1, буква б) от Регламент „Рим I“ договор, сключен от физическо лице с цел, която може да се смята, че е извън рамките на неговото занятие или професия („потребителят“), с друго лице, което упражнява своето занятие или професия („професионалистът“), се урежда от правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване на потребителя, при условие че професионалистът по какъвто и да било начин насочва своята търговска или професионална дейност към съответната държава или към няколко държави, включително и към тази държава, и договорът попада в обхвата на тази дейност. В това отношение запитващата юрисдикция приема, както вече беше изложено във връзка с третия въпрос, че ответникът насочва своята търговска дейност по-специално към Германия и че договорът за гарантиране изпълнението на финансови задължения попада в обхвата на тази дейност. Запитващата юрисдикция обаче не може без предварително разяснение от страна на Съда да прецени дали терминът

„професия“ включва дейност като наето лице по трудово правоотношение и, при утвърдителен отговор, дали договорът за гарантиране изпълнението на финансови задължения, който служи за обезпечаване на вземанията от дейността като наето лице, се отнася до професията на ищеца. В това отношение, макар и разпоредбите да не са напълно идентични по съдържание, същото се отнася и за релевантната за определянето на международната компетентност разпоредба на член 17, параграф 1 „Регламент „Брюксел Ia“.

РАБОТЕН ДОКУМЕНТ